

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa

VIII. évfolyam 88. szám

2004. június

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék,,”
(*Vörösmarty Mihály*)

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor

- hívottan és hívatlanul –

- mindenkit szeretettel vár a

Budapest, V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe

Lapunk az interneten: www.magy-orm.axelero.hu honlapon.

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@axelero.hu

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@mail.datanet.hu

Az örmény esküvő üzenete

A család a társadalom, a rendezett emberi élet alappillére, ezért a pap így szól:

„Isten, aki jelen van, a láthatatlan tanú a ti ígéretetek mellett, amiként tanúskodnak a ti őrző angyalaitok is, az egyház, a Szent Kereszt, a jelenlevő papok, a hívek serege és különösen ez a két tanú...”

A felsorolás is mutatja, mily fontosságot tulajdonít az örmény egyház a házasságnak.

A két tanú szerepét is tisztázni kívánja, mert a házasulandóknak arra is kell válaszolniuk, hogy elfogadják a tanúkat, azoknak pedig arra, hogy vállalják a tanúskodást.

S csak ezek után történhet meg a házasulási szándék ünnepélyes kinyilvánítása.

Dr. Sasvári László

A csíksomlyói Szűzanya idén is hazavárta gyermekeit

Az országhatáron, vallásokon átívelő pünkösdi ünnep a nemzeti összetartás szimbóluma lett

Négy százharmincadik éve zárandokolnak a székelyek pünkösdkor a két Somlyó közti nyeregbe, hogy imát mondjanak a Szűzanya tiszteletére. Idén is több százezer résztvevő bizonyította, hogy a csíksomlyói zárandoklat a Kárpát-medence legnagyobb búcsújaként országhatárokon és vallásokon átívelő ünnepe a magyarságnak.

Borzongató misztérium tanúi lehetnek azok, akik útja pünkösöd tájékán vezet a Székelyföldre. Az ünnep előtti pénteken ugyanis összefüggő kocsisorok alakulnak ki Csíkszereda felé: magyar rendszámú autóbuszok és személygépkocsik jönnek végeláthatatlan sorokban, a környékbeli falvakból gyalog elinduló keresztaljakat vagy a szekérrel a búcsúba igyekvő zárandokokat kerülgetve. A csíksomlyói Máriabúcsú ugyanis a világ magyarságának legnagyobb tömegeket megmozgató ünnepe. Bár katolikus ünnep, hosszú ideje magukénak érzik reformátusok, evangélikusok és unitáriusok is. Tavaly például az összefogás szép

példájaként Tőkés László királyhágó-melléki református püspök is részt vett a körmeneten és az azt követő nagymisén.

A kommunizmust is túlélte vallási esemény (Ceausescu diktatúrája alatt tiltották a búcsút, a résztvevőket munkahelyükről való kirúgással fenyegették meg, és ellenrendezvényeket szerveztek az ünnep szombatjára) földrajzi helyzeténél és történelmi múltjánál fogva a nemzeti összetartozás szimbólumává is vált, így a Kárpát-medence majd minden településéről elindulnak a zarándokok a többnapos útra, hogy pénzt és energiát nem kímélve ott lehessenek a több százezres tömegben. A hitüket megtartó csángóknak sokszor még saját papjaikkal is meg kell küzdeniük, ugyanis a román nemzetiségű lelki vezetők szerint „elkárhoznak”, akik az „ördög nyelvén”, vagyis magyarul celebrált somlyói misét meghallgatják. Érdekes színfoltja a búcsúnak a román ajkú görög katolikusok jelenléte is. Évről évre egyre többen érzik meg a hely és az esemény szakrális üzenetét annak ellenére, hogy nem értik a mise szövegét.

Az idei búcsú előtt három anyaországi fiatal érkezett a Hármashalom-oltárhoz, hogy többnapos munkával, saját pénzen vásárolt festékkel lefessék az oltár százötven négyzetméteres tetőszerkezetét.

A búcsú idei mottójának János evangéliumából választottak igét, amelyben Jézus - halála előtt - szeretett tanítványára, Jánosra bízta édesanyját: „Asszony, íme a te fiad... Íme a te Anyád.” A Somlyó hegye elé érkező keresztalják a hagyomány szerint érkezési sorrendben, énekelve és imádkozva indulnak fel a nyeregbe, hogy ott elfoglalják előre kijelölt helyüket. A papi méltóságokat és a pünkösdi búcsú jelképét, a *labarumot* vivő diákokat egy székely ruhás fiatalokból álló kordon vezette fel a mise helyszínére. A meredek kaptatón a tömeg csak a Salvator-kápolnánál áll meg, ahol a diákok kórusa elénekeli az Egészen szép vagy, Mária kezdetű éneket.

A déli kezdésre emberekkel telt meg a hatalmas domboldal, a szervezők becslése szerint idén a tavalyinál többen, csaknem négyszázezeren jöttek el. Rengeteg magyar zászlót lehetett látni, és a zarándokcsoportok magasba tartották a településüket jelző táblát is a hagyományos búcsús katolikus zászlók mellett. Az ünnepi szentmisén Jakubinyi György érsek köszöntötte a tömeget, és ezen a búcsún ritkán tapasztalható örömhírral lepte meg a hallgatóságot: II. János Pál pápa üzenetet intézett a zarándokokhoz. A Szentatya levelében tanúságot tett az erdélyi nép évszázados hűségéről az evangéliumhoz, és kifejtette: ez a pünkösdi ünnepének vigíliáján tartott egyházi találkozó emlékeztetünkbe idézi azt, amit őseitek annyiféle módon megvalósítottak: az egyetértő kitartást az imádságban Szűz Máriával, Jézus édesanyjával. II. János Pál arra kérte a híveket, hogy Krisztus segítségével erősítsék meg büszkén Európa keresztény értékeit. „Tudatában kell lennünk - írta -, hogy az európai földrész történetét az evangélium elevenítő hatása jellemzi.”

Az idei búcsú meghívottja a székely gyökerekkel rendelkező Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek volt, aki Jakubinyi György gyulafehérvári érsekkel és Tamás József segédpüspökkel közösen celebrálta az ünnepi szentmisét. Szentbeszédében a katolikus összmagyarság bíborosa példaképnek állította elének Mária alakját, aki a jövő ígését hordozza. „Mária mennybemenetele azt jelenti a számunkra, hogy mi is az örök életre, az örök boldogságra, testünk feltámadására vagyunk hivatottak, minden földi szenvedés, minden halál, minden keserű és kilátástalan látszat ellenére” - mondta. A társadalmi eredetű problémákról szólva kifejtette: az emberek alapvető joga a közösségalkotás joga, és ez érvényes a nemzeti csoportokra is. „Az emberséges életfeltételek megteremtése e kisebbségek számára felelős vezetők fontos erkölcsi kötelessége” - hangsúlyozta, majd az EU- bővítésre utalva arról beszélt, hogy térségünk népei olyan sorsfordulóhoz érkeztek, amely sokakban szorongást és félelmeket, másokban pedig örömet, új lehetőséget és reményt kelt. A mise végén az emberek a nemzeti ima, valamint a székely himnusz eléneklése után indultak le roppant fegyelmezetten a hegyről. A hagyományok szerint a gyalog érkezők a hazautat is hasonló

módon teszik meg.

A korábbi évekhez hasonlóan idén is részt vett a búcsún Dávid Ibolya, a Magyar Demokrata Fórum elnöke, valamint Harrach Péter, az Országgyűlés alelnöke is. A búcsún a Magyarok Világszövetségének önkéntesei aláírásokat gyűjtöttek az anyaországi zarándokoktól a kettős állampolgárság bevezetése érdekében, a csíksomlyói Jakab Antal Tanulmányi Házban pedig érdekes kiállítást rendezett be a Reménység Szigete központ a bulapesti Erdélyi Gyülekezet tízéves történetéről.

*Lukács Csaba (Csíksomlyó)
Magyar Nemzet 2004. június 1.*

Pünkösd után

Igaz: az esztendő két napjára, pünkösd szombatjára és vasárnapjára a székely - és ennél még több is - a romániai magyar katolikusok „fővárosává” lép elő az immár Csíkszeredához tartozó - Csíksomlyó.

Olyannyira „fővárosává”, hogy ezeken a napokon nemcsak Székelyföldről érkeznek ide zarándokok, hanem az egész országból, sőt határainkon túlról is sokakat vonz ide a székelyek - mondhatni - kivételesen erős Mária-tisztelete. És nem csupán római katolikusokat: protestáns testvéreink is szép számmal jönnek el Csíksomlyóra, őket is magába olvasztja a többszázézes, együtt éneklő imádkozó, igét hallgató tömeg. Talán egy újfajta, szívből fakadó ökumenizmus csírája is szárba szökkenne a pünkösdi búcsú alkalmával Csíksomlyón?! Adná a Fennvaló, hogy úgy legyen. Ne kiabáljuk el a dolgot.

Ám vajon csak ez a két nap, pünkösd szombatja-vasárnapja vonzza a zarándokokat Csíksomlyóra? Csak ezen a két napon imádkoznánk itt a Szűzanyához, „emlékeztetve” Őt, hogy első Szent Királyunk óta Őt tekintjük védelmezőnknek, legfőbb szószólónknak? Csak pünkösdkor várunk az „elmét derítő Tiszta Láng”, Szentlélek Isten eljövételét?

Aligha. Talán nincs az esztendőnek olyan napja, amikor ne érkeznének a kegytemplomhoz újabb és újabb zarándokcsoport-látogatók. Mária szeptemberi-októberi ünnepein is számosan gyűlnek össze, de ami fontos: hétköznapokon is jönnek. Nemcsak kíváncsi turisták - főként zarándokok érkeznek, hogy az imára ihlető kegyszobor tövéből fohászkodjanak a Szűzanyához. Jönnek dolgozó hétköznapokon is, egész évben úgy - legfennebb nem olyan nagy tömegekben - mint Medzsugoréba, vagy Santiago de Compostellába, szent Jakab apostol sírjához. Jönnek, mert a Szűzanya gondoskodó szeretetére egész életükön át, az év minden napján szükségük van - mint ahogy a Szentlélek Isten lelket elárasztó világosságát se nélkülözhetik. Isten és a Szűzanya iránti szeretetet és föltétlen bizalmat legtömörebben - és legtalálóbban - számomra egy nagy tarisznyás csángó néni fogalmazta meg, amikor valaki meg találta kérdezni tőle, miért jött Csíksomlyóra? „Én a jó Máriához” - volt a válasz. „És mondja: Mi jót kér a Szűzanyától?” - kíváncsiskodott tovább a kérdező. „Én lelkem, semmit se kérek tőle. A Jó Mária úgylis jobban tudja, mi kell nekem.”

Ezzel a hittel látogassunk el Csíksomlyóra, amikor tehetjük, - akár lélekben is - ezzel a hittel forduljunk Máriához, ezzel kérjük a Mindenhatót. Ezzel a föltétlen bizalommal imádkozzunk. Mert Csíksomlyó, a pünkösdi többszázézes együttlét - hitünkben is megerősít. Azokkal is, akik lélekben zarándokolnak el oda.

*Fodor Sándor
Szent Mihály Üzenete
2000 június*

Lászlóffy Aladár
A Pünkösdre bocsátott zápor

Arcomra csepp, ajkamra csepp!
az ég jön megint közelebb.
Uram, igazold álmaim,
hogy nem volt hiába a kín.
Ígérd, hogy sorsom bábele
értelmesen bukik bele.

Jézus-galamb, Jézus-rakéta
értem indul az égi célba,
felszáll velem, sóhajok, könnyek,
bánatok terheinél könnyebb.
Imádság május-illatából
Hullatja harmatát a távol.

Az ég jött megint közelebb:
arcomra csepp, ajkamra csepp...
Felszáll a pünkösöd szó-hajója
örömből, megbánásból bója
és minden kor hálát rebeg.
Gyógyít, hogy megrendülhetek.

Uram, tartsd még bennem a lelket,
ha lelkiismeretem felvet,
amikor bűn-aknára lépnek
körül a szerencsétlen népek.
A pünkösdre bocsátott zápor
lázat lemos, bolondot ápol.

Lelkemben galambősz Uram!
nyugtass, hogy minden rendben van,
ígérd, hogy sorsom bábele
értelmesen bukik bele
céljaid programja szerint
s a végén üdvösséged int.

A Duna Tv jóvoltából több millióan részesei lehettünk e csodának a távolból. Gergely István csíksomlyói plébánostól tudtuk meg, hogy a szentmise fényét emelte az az 1412-ből származó, kókuszdióból készült székely áldozati kehely, amely a rabonbánok tulajdona hosszú évszázadok óta. A II. világháború elől Apor Vilmos püspök menekítette el, majd nyoma veszett. Nemrég került elő e becses ereklye, amely jelenleg a felcsíki királybíró tulajdona. A plébános úr elmondta, hogy a Hármas halom előtti teret Rákosmezejének nevezték el, ahol törvényt ül a nemzet, a hozott törvényeket egyenlíti ki. „Mária népének küldetése van a történelemben!”- tette hozzá

M

Szabó László

Musza Dagh, Kilikia, Kappadókia

Második rész:

A kedvező földrajzi helyzet következtében fellendült a kelet-nyugati közvetítő kereskedelem. Ajasz (ma Yumurtalik) kikötőjének forgalma Alexandriáéval vetekedett. A velenceiek, genovaiak, pisaiak kereskedelmi kolóniákat létesítettek az országban. II. Levon engedélyt adott ezeknek a kereskedőknek, hogy saját piacaik, templomaik, bíróságaik legyenek. A királyság jövedelmének jelentős részét adta az Ajaszban beszedett adó. A genovai archívumokban fellelt dokumentumok bizonyítják, hogy kiterjedt kereskedelem folyt Kilikián keresztül a Közel-Kelet országaival, Perzsiával, Indiával, de még Kínával is. Elsősorban fűszereket, bőrt, gyapjút, textiliákat, drágaköveket, fémeket importáltak és exportáltak. Magában Kilikiában is állítottak elő luxus és mindennapi szükségletre árucikkeket, amelyeket szintén Ajaszon át szállítottak külföldre. Érdeemes megemlíteni, hogy 1271-ben Marco Polo innen indult kínai útjára.

A kereskedelem mellett a tudomány, a kultúra is virágzott. Számos kolostorban, így a katolikosz székhelyén, Hromklában, Skévraiban, Garmírban (Vörös kolostor) magas szinten oktatták a teológiát, filozófiát, retorikát, orvostudományokat és a matematikát. Új nevek jelentek meg az örmény irodalomban, mint például Nerszesz Shnorhali, aki kitűnő saraganokat - szent énekeket - írt és kiváló teológus volt. Elnyerte a katolikoszi méltóságot, és halála után szentté avatták. Nerszesz Lambronaci nyelvészként és teológusként vált ismertté. Iskolát szervezett és művészeteket oktatott a skévrai kolostorban. Később Tarsusz érseke lett. II. Levon őt küldte követként a közeledő Barbarossa Frigyes elé. Meg kell említeni még a híres történétíró Edesszai Mátyást is.

Ez az időszak a vallásos miniatúrafestészet kora. A kódexeket Hromklában másolták, és illusztrálták. Itt dolgozott Kirakosz és Hovhannesz mester, majd tanítványuk, Torosz Roszlin, aki a legkiemelkedőbb volt ebben a műfajban. Rendkívül sokat fordítottak elsősorban görögből. Sok ókori mű csak örmény fordításban maradt meg.

II. Levon idején várak, templomok épültek. A keresztések sokat tanultak az örmény várépítőktől, amit azután Európában hasznosítottak. Sok erődítmény, ha romosan is, de máig fennmaradt. Így Szisz, Mamisztra, Baghras, Levonkla, Lambron, Szig (Softa), Anamur, Anavarza, Korikosz, Hadzsin, Vahka és Hromkla.

A IV. kereszties háború idején (1202-1204) János katolikosz házasságtöréssel vádolta meg Ausztriai Izabelt, II. Levon feleségét, Rita lányuk anyját. A király hitelt adott a vádnak, és Vahka várába záratta az asszonyt, ahol később meg is halt. II. Levon ismét megházasodott, Lusignan Sybillát a ciprusi király lányát vette el, akitől Levon Zabel nevű lánya született. Ezzel a házassággal a kilikiai örmény uralkodóház rokonságba került a ciprusi Lusignan dinasztiával. 1219-ben - 34 évi uralkodás után - Nagy Levon meghalt. A korona lányára, Zabelre szállt, és Baghrasi Ádám lett a régens. Zabel első férje Antiochiai Fülöp herceg volt, akivel a bárók nem voltak megelégedve, és börtönbe zárták, majd Sziszben megölték. Zabelt 1226-ban Hetummal, a lambroni grófok leszármazottjával házastották össze. Zabel eleinte ellenkezett, de később beletörődött a házasságba.

Létrejött tehát a következő kilikiai örmény dinasztia, amelyet a történészek Hetumidának neveznek. I. Hetum (1226-1270) méltó utóda volt Nagy Levonnak. Uralkodása alatt jelennek meg a térségben a mongolok, akikkel az örmény uralkodó szövetségesi kapcsolatokat alakított ki. Kilikia névleg az új hatalom hűbéresévé vált.

Miután a mongolok elfoglalták Bagdadot és megjelentek Szíriában, Palesztinában, Egyiptomot is a mongol hódítás fenyegette. A kilikiai örmények és a keresztések azért támogatták az új hódítókat, mert tudták, hogy nem tarthatják meg birtokaikat, ha a velük szemben ellenséges egyiptomi szultánok megörik katonai erejüket. 1259-60-ban a Hetum

vezette örmények az antiochiai keresztésekkel együtt a mongolok oldalán részt vettek Aleppó és Damaszkusz elfoglalásában. Damaszkuszba három keresztény vezér vonult be. I. Hetum örmény király, Antiochiai Boemund herceg a keresztések vezére és a mongol vezér, Kituka, aki történetesen nesztoriánus keresztény volt. Ekkor azonban a Nagykan meghalt, és a mongolok jelentős része visszatért keletre, hogy részt vegyen az örökösödési harcokban. Csak néhány ezer lovas maradt hátra Kituka parancsnoksága alatt. Az egyiptomi mameluk szultán, Kutuz támadásba lendült, Ain-Dzsallutnál legyőzte a mongolokat. Kitukát elfogták és azonnal kivégezték. Damaszkusz és Aleppó ismét a moszlimoké lett. A kilikiai örmények azonban továbbra is a mongolokban látták stratégiai szövetségüket. I. Hetum maga ment követségbe a Kánhoz, hogy megerősítse a kapcsolatokat. Visszafelé Nagy-Örményországon utazott keresztül, és elérte az itteni mongoloknál, hogy a keresztény templomokat védelemben részesítsék.

1261-ben Bajbarsz mameluk szultán, aki korábban kun származású testőrrabszolga volt, büntető hadjáratot indított Kilikia és az Antiochiai hercegség ellen. A mongolok azonban közbeléptek. Már nem voltak elég erősek, hogy Szíriát elfoglalják, de még meg tudták védeni szövetségeseiket.

1265-ben meghalt Hülegü kán. A mongolok megosztottságát kihasználva Bajbarsz ismét támadott. Először a galileai kereszties erődítményeket foglalta el, majd betört Kilikia területére és iszonyatos pusztítást végzett. Egyik várost a másik után rombolta le, Sziszben, a fővárosban lemészároltatta a lakosságot, majd negyvenezer fogollyal távozott az országból. 1268-ban Antiochiát támadta meg, amely a Kilikiával szomszédos kereszties állam fővárosa volt. A keresztiesek legnagyobb városa százhetven évig állt ellen a muszlimoknak, de ez alkalommal négy napi ostrom után elesett. Hatalmas öldöklés kezdődött, a túlélőket pedig rabláncra fűzték. A levantei partvidék legpompásabb települése jelentéktelen kisvárossá silányult, és napjainkig nem tudta visszanyerni jelentőségét.

I. Hetum lemondott fia, III. Levon (1269-1289) javára, majd kolostorba vonult, ahol 1270-ben meghalt. Nem sokkal ezután újabb mameluk betörés következett. Smbat generális, III. Levon király nagybátyja egy hegyi szorosban csapdát állított az egyiptomiaknak és legyőzte őket. Ő és háromszáz lovagja meghalt a csatában. 1285-ben III. Levon tízéves fegyverszünetet kötött a mameluk szultánnal, miután egymillió ezüst dirhemet fizetett neki, és megígérte, hogy nem épít több várat. III. Levon után II. Hetum (1289-1305) következett. 1292-ben a mamelukok megtörték a fegyverszünetet, és elfoglalták Hromklát. A katolikosz Sziszbe költözött. A király 1293-ban lemondott testvére, III. Torosz (1293-1294) javára, és visszavonult egy ferences kolostorba, de később visszavette a koronát. 1296-ban azonban Smbat, a család egy másik tagja ragadta magához a hatalmat. Ezután II. Konstantin (1298-1299), egy újabb testvér következett. 1299-től 1305-ig ismét II. Hetum volt a király. 1299-ben a mongolok és a kilikiai örmények átmeneti sikereket értek el Homsznál (Szíria) a mamelukokkal szemben, de 1303-ban Mardzs-asz-Szuffarnál (Szíria) súlyos vereséget szenvedtek a mongol és örmény csapatok.

1304-ben az iráni és közel-keleti mongolok vezére Gazan kán felvette az iszlámot, amelyet hivatalos vallássá tett a területén. A fia elrendelte, hogy minden kereszténynek fekete szalagot kell viselnie a vállán. A mongolokkal kapcsolatos helyzet tehát drasztikusan megváltozott. Szövetségesből ellenséggé lettek. Közben a mamelukok a kereszties államokat is felszámolták Szíriában és Palesztinában. 1291-ben elesett Akko a keresztiesek fővárosa. 1301-ben Arvadból is távoztak a lovagok és így az egész levantei partvidék az egyiptomiak uralma alá került. Az egyetlen, földrajzi közelségben elérhető szövetséges a Ciprusi királyság maradt.

A kilikiai örmények egyre kilátástalanabb helyzetbe kerültek, ezért mind gyakrabban próbáltak segítséget kérni az európai uralkodóktól és a pápától. Cserébe felmerült az Örmény Apostoli Egyház és a Római Katolikus Egyház egyesülésének a lehetősége.

II. Hetumot IV. Levon (1305-1308) követte, aki az unokaöccse volt. 1308-ban II. Hetum és

utóda IV. Levon Anavarzánál találkozott a mongol Bilarghu emírrrel, aki kíséretükkel együtt lemészároltatta őket. I. Oshin (1308-1320) kiűzte a mongolokat Kilikiából, majd segítséget próbált szerezni V. Fülöp francia királytól. 1320-ban I. Oshint megmérgezték és V. Levon (1320-1341), Oshin fia lett a király. Erőszakkal megházasították a régens Korikoszi Oshin lányával, Alicé-szal. 19 éves korában V. Levon király Alice-t és apját meggyilkoltatta. 1333-ban feleségül vette Aragóniai Constance Eleonórá, II. Henrik ciprusi király özvegyét. 1337-ben a mamelukok elfoglalták Ajaszt, a legfontosabb örmény kikötőt. 1341-ben V. Levont, mivel a Sziszi citadellában tehetetlenül várta a nyugati segítséget, a felbőszült bárók megölték.

A következő évben a főurak felajánlották a koronát Lusignan Jánosnak, aki maga helyett testvérét, Guy-t ajánlotta. Guy de Lusignan (1342-1344) fia volt II. Hetum testvérének, Zabelnek és ciprusi Amalricnak. Az új király egyházi unióra törekedett a pápával. Öccsét, Bemont küldte a katolikus egyházfőhöz segítségért, de a bárók ellenezték a tárgyalásokat. Végül Guy-t, Bemont és a testőreiket is megölték.

Ezután a Neghri Balduin marsall fiát választották királlyá III. Konstantin (1344-1363) néven. Ő a régens lányát, Máriát vette feleségül. III. Konstantin természetes halállal halt meg. Utána IV. Konstantin (1363-1373) következett, és feleségül vette az elhunyt király özvegyét. Az ő uralma alatt aratták az utolsó győzelmet a mamelukok felett. 1365-ben a ciprusi flotta örmény segítséggel elfoglalta az egyiptomi Alexandriát. 1372-ben Mária királyné is sürgette a pápát, XI. Gergelyt, hogy küldjön katonai segítséget.

1373-ban IV. Konstantint meggyilkolták és a bárók Levont, Lusignan János és Soldane fiát hívták meg királynak. Soldane VII. György grúz király leánya, aki lehet, hogy nem a felesége, csak a szeretője volt a ciprusi királynak, és így gyermekük Cipruson nem volt legitim. 1374-ben, Sziszben VI. Levont (1373-1393) és feleségét Soissons-i Margaretet megkoronázták örmény és latin szertartás szerint. Kiderült, hogy a kincstár üres, és így zsoldos katonákat sem tudtak felfogadni. Közben a mamelukok ismét támadtak. Az egyiptomi szultánok úgy vélték, hogy miután a kereszteseket kiűzték Palesztinából és Szíriából, fel kell számolniuk a Kilikiai örmény királyságot is, nehogy bázisa legyen egy esetleges újabb, Európából kiinduló keresztes hadjáratnak. 1374-ben már csak kis területek voltak örmény kézen Szisz és Anavarza környékén. 1375 januárjában a mamelukok ostrom alá vették a fővárost. Február 24-én a király és kísérete elmenekült a romba dőlt Sziszből. Április 13-án VI. Levont, feleségét és két ikerlányát elfogták az egyiptomiak. Júliusban fogolyként Kairóba vitték a családot, de nem zárták börtönbe, csak megfigyelés alatt tartották őket a városban. Felesége és gyermekei 1376-ban Kairóban haltak meg. 1382-ben Levon váltságdíj ellenében kiszabadult, amit rokona, Kasztília királya fizetett ki. 1386-ban mint követ szolgált II. Richárd angol királyt. Angliában, Kasztíliában, Rómában és végül Franciaországban igyekezett elérni, hogy segítséget szerezzen országának, de eredménytelenül. 1393. november 22-én halt meg Párizsban, a Szent Denisben - a francia királyi család bazilikájában - van eltemetve. Az örmény királyi cím ezután a ciprusi királyi dinasztiára, a Lusignanokra szállt, majd a szigetet megszállták a velenceiek, és ők tartották igényt Kilikiára. Végül az örmény királyi címet a Savoyaiak használták.

(Folytatjuk)

Kátai Mihály Munkácsy-díjas festőművész Képek-ékszerképek

c. kiállításának 2004. május 25-én elhangzott megnyitó beszéde

Hölgyeim és Uraim!

Tudatom a megjelentekkel: Kátai Mihály festő- és iparművész, író, történész, mitológus rendkívüli kiállításának megnyitására veszünk részt. Rendkívüli ez a kiállítás, mert hosszú évek után áll ki a nagyközönség elé teljes fegyverzetben. Egyszerre képviseli a

személyiségével nemzetközi szinten is sikeresen összeforrt zománcművészeti tevékenységét és festői képzettségének gondolati, az őseurópai kultúra elmélyült felfedezésében új utakra indult megnyilvánulását. Szimbolikusan erre mutat az igazán tűzbe került régi-új világképe néhány újszerű festői remeklés felmutatásával.

Ezen a kiállítási megnyitón arra vállalkoztam, hogy néhány írásba foglalt gondolatával a szűkre-szabott időn belül megismertetem Önöket. Ezek a személyes gondolatok segítséget nyújtanak Önöknek a képi látvány érzékelésének jobb megértésében.

Kátai magának teszi fel a kérdést: Mi is a festői kép? - úgy általában. Ablak-, kapu-világra nyíló, világot nyitó, másvilágra nyíló jelenség - írja. Nemcsak a túlvilágra, hanem az élő másvilágra is, amit a hétköznapi urai számunkra így-úgy eltakarnak. Lehet varázs-ablak is, ami képes kiszűrni a szellemi „szmogot”, s azután beléd költözve magad is ellenmérget sugárzó leszel vagy lehetsz.

A kép szellemarcai, lényei, sokszor láthatatlanok, de érezhetőek. A fák, virágok, a motívumok közt lebegő fény-színek színrezgések mögött élő lebegők nem csak a templomok angyalait idézik, hanem valami eredendően más, ősi lélektartalmat, amit a rendbe szorított gondolatból sohasem sikerült maradéktalanul kiszorítani.

Ott, a világ másik arca jelenhet meg. Az élet fáját nem lehet faiskolában, vagy a plázákban megvásárolni, és nem lehet kivágni. A paradicsomkertből régen megszökött. A villogó kerub kardja, csak a hült helyét őrzi. Ennek az életfának termései-, termékeny magjai a terjesztett vírusoktól is titokzatosabb úton járnak és hatolnak be a lelkedbe. Nem úr felettük a mágikus hatalom sem. Az „azért is élet” az ő mérgük!

Az élet fájának nemcsak koronája van. A földre kapaszkodó ős-ágak neve: gyökér. Ki mondja azt, hogy a gyökér, csak a múlt. Az is, természetesen, de kemény jelenvaló életet őríz! Az új Egyesült Európa életfája leveleinek, virágainak csokorközössége nem a pillanatnyi határaikba kétségbeesetten kapaszkodó, egymással marakodó nemzetekben gyökerezik, hanem a közel-távoli ősmélységek televényében, ahol egymással spontán közösségekben élő régiók emléke a természet rendjéből adódóan várakozik.

A képeken a fák között angyalok szállnak, énekelnek, zenélnek. Mint „Mozart nevű angyal, aki a zene tündérajátékosainak hagyta dalait. Örök lélek-étkek ezek. Nem „korsze-rüek”, de emberszerűek. . . istenszerűek, mint a mítoszok. Persze a tündértagadók is...pontosan...alaposan megindokolva...lejátsszák, de tündértelenül .

A művészet nem cáfolható és tudományosan nem bizonyítható. Vagy van, vagy nincs. Vagy nem volt... de ha van...lesz újra és újra bizonyosan.

A tagadás világa önmagát sodorja az örök cáfolat Tartaroszába.

Kátai Mihály önmagát az életfa gyökere és koronája közt közvetítőnek tartja, üzeneteket hordoz. Akik küldik...küldik,... akik fogadják,...fogadják. Akik nem fogadják, természetesen nem lesznek attól gazdagabbak. Művészeti tanulmányaiban, - kora gyermekkorától kezdve -, a gyakorlati munkák mitikus tartalommal kapcsolódtak össze. Őseurópa múltját kutatja a művészet vetületében. Az ismert hivatalos elkülönítési módszerekkel szemben az archetípusok és a szimbolikus jelkincsek hasonlóságát hangsúlyozza. Az egymás történelmi emlékezetét cáfoló régészeti manipulációkkal szemben, az el nem rejtett, szelektált tárgyak tudományos fegyvertára sem képes az ős-egységet megnyugtatóan cáfolni.

Mestereitől, elsősorban Borsos Miklóstól, Kerényi Károlytól a Kárpát-medence, és a mediterrán övezet állandó, szerves összekapcsolódásának ismeretét vette át. Ez indította el benne a Pannóniával szervesen összefüggő etruszk kultúra emlékeinek mélyebb, közvetlen megismerését, a „villa giulia” szeretetét, melyet személyes kutatások után, állami ösztöndíjas megbízatás erősített meg. Ez az igény vitte el Kréta szigetére, az „iraklionba”, de az állandó központ Dél-Olaszország, mondhatni a Nagy Görögország része maradt, ahová, mintegy „haza jár.” Valóban Európában van otthon.

Kátai Mihály a Kecskeméti tűzzománc alkotótelep megalapítója, 13 éven át művészeti

vezetője. Az alkotó telepet Aba Novák Judit művészettörténész, a Képzőművészeti Szövetség ügyvezető elnöke segítségével hozta létre. A kaukázusi művészet (grúz-örmény) állandó képviselője mellett Oroszország, a balti államok, Svédország, Olaszország, Izrael művészei adtak találkozót itt és tanultak benne közösen.

Íróként, éveken keresztül, a Bács-megyei Forrás folyóirat munkatársa volt. Tanulmányai és esszéi ebben a folyóiratban jelentek meg.

Hölgyeim és Uraim! Aki nem hiszi, járjon utána!...

Falvy Károly

(A kiállítás a Magyarok Háza Csontváry termében 2004. június 24. napjáig tekinthető meg, naponta 10-18 óra között, vasárnap kivételével.

A kiállítást támogatja az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Fővárosi Örmény Önkormányzat.)

Várady Mária

Örmény kortárs zene a Magyar Rádióban Avagy mi is az a duduk?

Május 20-án este zsúfolásig megtelt a Magyar Rádió 6-os Stúdiója.

Lázár Eszter, a Magyar Rádió zenei szerkesztője a hazai örménységet megajándékozta azzal a zenével, amit sem TV-ben, sem Rádióban nem hallunk, csak tudjuk, hogy léteznie kell „valahol Örményországban”.

Mindennapjainkban tudjuk, hogy ki Jeney Zoltán, Vidovszky László vagy Kocsár Miklós, de a távoli Örményországban élő zeneszerzőkről ritkán hallunk. Most a XX.-XXI. század zenéjéből válogató hangversenysorozat május 20-i adásában a Bartók Rádió közönsége előtt is bemutatkozhattak azok a zeneszerzők, akik műveikben az örményül létezését fejezik ki.

Ezen az estén magyarországi ősbemutatóként *Ruben Szargaszjan, Jervand Jerkanjan, Levon Csausjan, Vahram Babajan, Vacse Sarafjan* és *David Haladjan* művei hangzottak el.

Elsőként a Magyarországon élő *Gayane Jagastpanjan* zongoraművésznő *Ruben Szargaszjan Hét zongoradarab Komitász tiszteletére* című alkotását rendkívüli energiával szólaltatta meg. Komitász neve ismerősen cseng, ő volt az örmény népzene első feltárója, aki az 1915-ös Genocídium borzalmaiba beleőrült. A zongorán néhány harmonikus dallamsort iszonyú éles disszonáns ütem követ, mintegy jelezve a bomlásnak indult, addig rendszerben működő világot. A XX. század elejének profétikus gondolatait, a történelmi nemzettudat fájdalmát is megjeleníti ugyanúgy, mint a magyar kultúrkörben Ady Endre:

„Jaj, hogy szép álmok így en elszörnyűlnek,
Jaj, hogy mindenek igába görnyűlnek, /.../
Itt most vér-folyók partból kitérűlnek,
Itt régi átkok mélyesre mélyűlnek:
Jaj, mik készülnek, jaj mik is készülnek?”

(Krónikás ének 1918-ból)

Jervand Jerkanjan: Alkonyi fények - fuvolára, klarinétra és zongorás trióra Gyöngyössy Zoltán fuvola-, Klenyán Csaba klarinétművész valamint a Magyar Zongorás Trió előadásában jelezte, hogy a fúvós hangszerek nem idegenek az örmény lélek számára. *Levon Csausjan Zongorástriója* Jereván, Moszkva és Tbiliszi után Budapesten is bemutatásra került. Az előbb említett két zenemű annyi jellegzetesen örmény motívumot tartalmaz, amennyi

lengyelt egy lengyel zeneszerző munkája, vagy magyart egy magyar zeneszerzőé. A történelmi tragédiák, egyéni sorsok, kilátástalanság, létbizonytalanság, stressz-helyzetek ugyanúgy tükröződnek ezekben a művekben, mint a kortárs európai zenében. Csakhogy a ritmusváltások, a gyors részek fokozottabb tempót kérnek, mint amihez a magyar fül szokhatott. A Magyar Zongorás Trió melynek tagjai: *Szentpéteri Gabriella* /zongora/, *Modrián József* /hegedű/ és *Rádi Ildikó* /gordonka/ kiválóan értelmezték - avagy fejtették meg- az elhangzó műveket. Csausjan Zongorástriója ellentétes zenei gondolatokra épül, melyek hol egymást kiegészítve, hol egymást túlharsogva haladnak. A lírai hangvétel csak pillanatokra érvényesülhetett, mert a zongora és a hegedű uralta a játékot. A gordonka szólama soha sem került ki csillogóan, önállóan ebből a hármas viadalból.

A hangverseny második részét Gayane Jaghaszpanjan nyitotta meg *Vahram Babafan: Pro és kontra - zongorára*, a művésznőnek dedikált művével. Gayane Jaghaszpanjan nemcsak a kezével billent, hanem teste minden energiájával kifejez, kommunikál. Aki egyszer is látta őt zongorázni, nem felejt el azt a jellegzetes, törött-szárnyú madárhoz hasonló kéztartást, amely zuhan a billentyűkre vagy csak megsimogatja azokat.

Nehéz szívvel hallgattuk a hol harsogó, hol elhaló, hol lassuló, hol gyorsuló bartóki „hangzavart” és vártuk, hátha változik valami és mi a koncertet élvezni is fogjuk.

És a csoda megtörtént.

Eljött közénk Örményországból *Gevorg Dabaghjan* és a barackfából faragott, duplanyelves dudukján megszólaltatta a vágyott dallamokat. Népi dallamok csendültek fel, - mi hallgattuk a furulyához hasonló, a fuvolánál érdekesebb hangú, ősi hangzású fúvós hangszert. Megszólaltatása különleges ajak- és kéztechnikát igényel, ezért *dudukosnak születni kell*. Már-már mulatságos, ahogyan a zenész minél több levegőt tárol a két arcüregében, - ettől „dundi” lesz, és körkörös légzéstechnikával rezegetve, billegtetve megszólaltatja a hangokat, - ősi népi dallamokat-, amelyet egy csellókontinuó kísér. A duduk elkalandozik ettől a hangtól, de mindig visszatér-megtér hozzá. Mi érezzük ennek a biztonságát, és ismerkedve népünk zenei anyanyelvével már mosolygunk, már derülátókká válunk. Ha fájdalmasan szól a duduk, az csak olyan, mintha jól kisírnánk magunkat, hogy utána megnyugodva, hittel, bátran és szépen éljük tovább életünket.

Bár ez a műsorszám eredetileg nem szerepelt az est programjában, a legnagyobb sikert *Gevork Dabaghjan* dudukművész *Improvizációja* aratta.

Vacse Saraffan: A nap, a bor és az idő szele - dudukra és zongorás trióra igazi XX. századi megszólaltatást igényelt az előadók részéről. Szentpéteri Gabriella zongoraművésznő néha a klaviatúrán áthajolva pengette a zongora húrjait, majd dinamikusan „használta” a billentyűket is, - ami egyáltalán nem törte meg a mű kivételes tág gondolatiságát. Ez az alkotás méltán képviseli a világban az örmény zene ősiségét, - a zeneszerző tagja az „Ezüst út” projektnek, amelynek célja a zenetörténet térbeli és időbeli országútjainak végigjárása. Két duduk szólalt meg ezen az estén, egy mélyebb és egy magasabb hangolású. Megmagyarázhatatlan a sikere itt és most, és én arra gyanakszom: a siker része, hogy itt és most mi, örmények hallgattuk saját népi hangszerünk génjeinkben visszhangzó hangját. Ez pedig kiváltságos helyzet.

Az est zárásaként *Gregor Narekatsi* zsolttáira komponált *David Haladjan* kórusművét hallhattuk a Magyar Rádió Kamarakórusának előadásában, *Strausz Kálmán* vezényletével. A X. századi örmény szerzetes verse *Megha - Vétkeztem...* kezdetű. Nagyon szép, megható, mély érzelmeket ébresztő zene. Zokog, kér és megnyugszik. A hallgatóság az örmény kiejtéssel problémamentesen megküzdő kórus szárnyalásához kapcsolódva lelki békére lel.

Idézzük fel „*A siraloménekek könyve*” 5. és 6. zsolttárát *Náreki Szent Gergely* gyönyörű imáját.

Vétkeztem jótéteményeid elfeledésével,

Ismét vétkeztem.
Vétkeztem test kezével lelket sújtván,
Én bolond, vétkeztem.
Vétkeztem az életeddel szemben árulással,
Bizony, bizony vétkeztem.
Vétkeztem szavadat elhanyagolván,
Gonoszul vétkeztem.
Vétkeztem pusztulásom napját siettetvén,
Én hitvány, vétkeztem.
Vétkeztem én méltó az élettelen halálra,
Én nevetséges, vétkeztem.
Vétkeztem én tiszteletlen a Te Felséged előtt,
Én undorító, vétkeztem.

Végül a lélek világa ismét itt van a számomra,
Mert veszemnek és pusztulásomnak tűnik,
Mert vissza sem fordulván átálltam,
Mert fiúként ellenséggé lettem,
Mert az ég magasságából lezuhantam,
Mert az élet töviseit gyűjtöttem.

(Zsigmond Benedek fordítása)

*(Lázár Eszter, a Magyar Rádió zenei szerkesztője 2003 őszén a Fővárosi Örmény
Önkormányzat anyagi támogatásával vett részt Jerevánban az örmény kortárszenei
fesztiválon azon céllal, hogy az örmény kortárszenét megismertesse a hazai közönséggel,
köztük a hazai örménységgel is.*

Szerk.)

Magyarörmény művészek

Nyolcvan éve született Darkó László művészettörténész festőművész

Egészen pontosan 2004. május 22-én lenne 80 esztendeje, hogy Torda városában megszületett a nagy múltú nagyjait Darkó család reményteljes leszármazottja, László. Egykoron címeres nemeslevelet kapott őse igen derék vitéz lehetett, erről árulkodik az armálisukban szereplő, kardot markoló, páncélos fél kar. A székely eredetű család olyan tagjaival büszkélkedhetett, mint Darkó Mihály (1802-1849), a rektor-professzor unitárius pap; Darkó Zsigmond (1842-1889), Torda főjegyzője; Darkó Aladár (1881-1947), a bankigazgató.

A magas, feketebajuszos Darkó László arcvonásain erősen átütött az örmény vonal megjelenése, amit Darkó Zsigmond főjegyző feleségének, *Amberboj* Katinkának a családba való belépése okozott.

Darkó László valóban szakmai szemmel mondhatott véleményt festményeiről, mert a francia-német szakpárosítás mellett régészeti és művészettörténeti tanulmányokat is folytatott a kolozsvári Ferenc József, majd -1945-től, a névváltoztatás után - a Bolyai Tudományegyetemen. Nemcsak tudásával, hanem a sokszor még fontosabbnak tartott „papírokkal” is tudta igazolni ismereteit.

A művészet elmélete és históriája annyira lekötötte a figyelmét, hogy egyetemi tanulmányai végeztével 1948-ban sikeresen megvédte *A tájképfestészet korszakai* című művészettörténeti doktori disszertációját is. Elméleti tudását tovább mélyítette dániai tanulmányútjain. 1958 és 1970 között számos szakcikket, évfordulós megemlékezést írt Courbetről, Delacroix-ról, Manet-ről és Paál Lászlóról. Tanulmányai, úti jegyzetei, esszéi az

Utunkban jelentek meg.

Szétszóródott festményeiből nehéz lenne kiállítást rendezni. Pedig művészi megoldású arc- és tájképek, igencsak figyelemre méltó, egyéni ecsetkezelésű és meglátású munkák árulkodnak tehetségéről. Lenyűgöző az öreg barát, a legkiemelkedőbb erdélyi heraldikus, Köpeczi Sebestyén József portréja. A megfáradt, öreg arcon 80 esztendő minden terhe tükröződik. „Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem...” Legjobban talán egy véletlenül elém kerülő, foltszerűen felvázolt alkotása, a *Keresztrefeszítés* fogott meg. Nem érzékelhettem a hatásfokozó részleteket, így a megalázástól, a szenvedéstől, a kintől eltorzult arcot sem, hiszen a kép nem volt még kidolgozva. Azonban teljesen átérezhettem a megváltás fenséges történetét, az idő és a tér teljes kikapcsolásával az öröklét pillanatába sűrített tragédiát. Mintha Jézus halálával együtt megállt volna az élet és az idő, az agónia idejére megdermedt volna a földi lét, vele a jelenet minden szereplője, résztvevője. Egy villanásban láthattam, amit egy több száz oldalas könyv, a Biblia írt le.

A főtéri gótikus dóm festőtémaként is foglalkoztatta. A műemléki helyreállítás megkezdésének évében, A Szent Mihály-templom restaurálása címen megörökítette az istenháza északi oldalát, az éppen ott dolgozó, hajladozó munkásokkal az előtérben. Művét még ugyanabban az évben az 1956-ban Kolozsvárt megrendezett Tartományi képzőművészeti kiállításon be is mutatták. A kortárs festészet képviselői - többek között - Abodi Nagy Béla, Petre Abrudan, Balázs Péter, Bene József, Ciupe Aurel, Emil Cornea, D. Berde Amália, Cs. Erdős Tibor, Fülöp Antal Andor, Teodor Harsia, Mohi Sándor, Nagy Albert, Nagy Imre alkotásai mellett Darkó László hat festménnyel szerepelt. Az említett templomképén kívül a Tánctáncpróba, Feleségem, Önarckép, Február és az Aranyospart című műveit is láthatták az érdeklődők. 1959-ben a kolozsvári Művészeti Múzeumban a helyi témájú képzőművészeti alkotásokból rendezett kiállításon A Szent Mihály-templom restaurálása című festményén kívül a közönség megtekinthette a tárlat évében készült, A sporttelep felé című képét is. Az alkotások demokratikus módon történt beavogatását sugallja, hogy a bírálóbizottságban elnöklő két városi rangú politikusra öt erdélyi képzőművész (Petre Abrudan, Andrásy Zoltán, Ciupe Aurel, Bene József, Gy. Szabó Béla) és egy műkritikus (Ditrói Ervin) szakértelmének súlya nehezedett.

Festészeti ismereteit nem művészeti akadémiákon sajátította el. Magánúton tanulta az ecset kezelésének fortélyait a kolozsvári *Gáll Ferenc* festőművésztől, akiből a sors kiszámíthatatlan szeszélye révén Francois Gall, a párizsi Salon des Independents és a Francia Képzőművészek Szövetsége elnöke lett.

Ismerte szakmája, mestersége, hivatása minden csínját-bínját. Nagyszerű restaurátor volt. Ő volt az, aki a főtéri templomban felfedezte és konzerválta a középkori falfestészet ma is megcsodálható alkotásait. A feltárásról és a megőrzésről az 1957-ben kiadott Kelemen Lajos emlékkönyvben - stílszerűen - festői líraisággal számolt be: *A kolozsvári Szent Mihály-templom 1956/1957. évi helyreállítása során feltárt falfestményekről* címen. Halála előtt egy esztendővel még részt vett a nagyváradi püspöki palota falfestményeinek helyreállítási munkálataiban.

Önpusztító életmódja időnap előtt, 1970. február 13-án, 46 éves korában a sírba vitte.

Sas Péter

(A cikket a Szabadság 2004. április 17-i számából vettük át.

Az Amberboj örmény családra egy későbbi számunkban visszatérünk. Szerk.)

Száz év után...

Közismert és maradandó, jelentős munkássággal bíró (magyar és más nemzetiségű)

történészek a 20. század magyar történelmét a legzaklatottabb, negatív hatásaiban a legmeggrázóbb korszaknak tekintik. Sok igazság van a megállapításban. Az erdélyi magyarörmények életét is döntően meghatározta a trianoni békediktátum, de példát adtak az önként vállalt nemzetükhöz való ragaszkodásból, ha kellett „az alkalmazkodás magas iskoláját” nyújtották, a mai napig.

Érdekes névjegyzék került a kezembe! /1/ 196 személy, Szilágy vármegye „legnagyobb” adófizetői 1908-ban. És kívül is kezdődhetne a névsor, mint báró Wesselényi Miklóssal (10.075 K. és 54 f.-i adó) és folytatódik a sor korabeli birtokosokkal, kereskedőkkel, bankárokkal, vállalkozókkal, hivatalnokokkal, szabadfoglalkozású ügyvédekkel és orvosokkal, stb. A 196 „illusztris” személy között 24 magyarörmény volt (közzétett kutatásaim során ismerősnek tűnnek: Lengyel Ákos, Kraszna; Donogán János, Varsolc; Pungucz Antal, Vármező; Tolokán Lukács és mások). Szilágysomlyót magyarörmény vonatkozásban Simay Miklós (586 K), Páskuj Antal (496 K), Balta Elemér (462 K) és Lukátsffy Ödön (377 K) képviselték. Érdeemes megjegyezni, hogy a korabeli orvosok, gyógyszerészek, ügyvédek alapfoglalkozásuk gyakorlása mellett „birtokosok” is voltak a város határában, de a környező falvakban is.

Közel 100 év után (politikai és társadalmi „földindulások” után és során) ismereteim szerint az említett családok leszármazottai ma is „talpon maradtak”: Balta Elemér, gyógyszerész - unokája Mártonffy István ny. mérnök-tanár; Simay Miklós utódai Magyarországon élnek; Páskuj Antal, somlyói birtokát még életében elveszítette (eladta), ma KOLÁTnak (valamelyest kifecamítva KORLÁTnak nevezik) hívják. Lukátsffy Ödön a római-katolikus kis temetőben alussza örök álmát, leszármazottairól nincs tudomásom. De a somlyói magyarörmények sorsán kívül megemlítendő Lengyel Ákos családja (ma Szamosújvárott), Pungutz Antal „nemzeti és szellemi örökösei” (a Vida-család népes tábora). Vajon mi történt a Donogán családdal, a krasznai Lázárokkal, a magyaregregyi Hermannokkal?

Joikits Attila (Szilágysomlyó)

/1/ Szilágy vármegye legtöbb adófizető törvényhatósági bizottsági tagjainak 1908 évi névjegyzéke.

Vas Kinga

A tudomány mártírja **Emlékezés Tarisznyás Márton néprajzkutatóra** *Befejező rész*

Ásatások a szárhegyi Lázár kastélynál

A múzeum védnöksége kiterjedt a szárhegyi Lázár kastélyra, mely nemzetközi viszonylatban is jelentős műemléknek számít. Hozzáfogtak a környék történetének feltárásához és a helyreállított épületrészben kiállításokat is tartottak. Az 1963-ban megkezdett szárhegyi ásatások egyik kezdeményezője és a munkálatok vezetője volt Tarisznyás Márton. Ekkor kb. hét köbméter régészeti anyagot hoztak felszínre, amelyben a bronzkortól a XIX. századig többféle emléket találtak.

Az ásatások és a párhuzamosan végrehajtott levéltári kutatások nyomán a környék történetének fontos fejezeteire is fény derült. Ezáltal lehetővé vált Erdély egyik legszebb reneszánsz műemlékének részbeni megmentése, miáltal a beépített terület egy része kulturális szempontból ismét használhatóvá vált. Mielőtt azonban erről bővebben szólnánk, említsünk fel néhány történelmi képet Szárhegy múltjából.

A falu múltja összefonódik a gróf Lázár-család történetével, de a kastély környékén már a

bronzkorban emberi település volt. Ettől kezdve minden korszak népe felírta nevét a vidék történetének lapjaira.

A mai gyergyói-medencét mocsarak, erdők borították. A települések a közeli hegyek lábánál helyezkedtek el. A gyergyói falvak a XII-XIV. században alakultak ki. A kastély építése a XV. század táján kezdődött. Akkor épült a mai központi épület középső részét elfoglaló lakótorony (1450), melyet a Lázár-család hatalmának növekedésével, 1532-ben kúriává bővítettek. 1596-ban a „véres farsang” alkalmával több száz embert végeztek itt ki. De e falak látták az 1538-ban itt megforduló Petru Rares moldvai fejedelmet és visszhangzottak az itt hat éven át nevelkedő két későbbi fejedelem: Bethlen Gábor és Bethlen István gyermekkori kiáltozásaitól is. A Bethlen tanácsadójaként és Csík, Gyergyó, Kászonszékek főkapitányaként működő Lázár István 1632-1639 között nagyobb bővítést hajtott végre. A kastély építése azonban nem köthető egy-egy évszámhoz, hanem hosszú évszázadokig tartó munka eredménye. 1650 körül a kastélynak szinte egy évig volt vendége Radu Mihnea havasalföldi, majd moldvai vajda is. A Ferencrendi templom és kolostor a XVI-XVIII. századi barokk építészet emlékét őrzi, a Szármány-hegy oldalába épülve. Kájoni János öt évig volt itt házfőnök, aki valóságos polihisztnak számított a maga idejében, sírja is itt található.

A Rákóczi felkelés idején az osztrákok romba döntötték, majd újjáépült. De nemsokára ismét bekövetkezett egy hosszantartó rombolás. Lázár Ferenc halála után örökösei torzsalakodtak egymással. A közös kutat betömték, a három örökös pedig három újonnan tört kapun járt. Lakói lassanként elköltöztek, utoljára az 1930-as évekig voltak lakói a központi épületnek. Amikor a romlás szinte végzetesnek tűnt, s a kastély múltjának talán legsúlyosabb pillanataiban, jött a megújulás.

A kutatások eredményei

A gyergyószentmiklósi múzeum Tarisznyás Márton vezetésével 1963. június 10-22. között szervezett ásatást a kastély romjainál, mely során szépen gazdagodott a múzeum anyaga.

A gyűjtőmunka főbb formáit jelentették az ásatók, a művészettörténeti, a néprajzi és a levéltári kutatások, melyek szervesen egészítették ki egymást. Bronz, dák, szláv és népvándorlás kori edénytöredékek és sírok nyomai kerültek felszínre.

Tarisznyás Márton feljegyzésében olvasható, hogy „Az ásatások eredményei annak köszönhetőek, hogy a helyi szervek, az ifjúság, a széles tömegek és a múzeum között e téren szerves kapcsolat alakult ki. A szárhegyi lakosok szerszámok, ládák kölcsönadásával segítették a munka jó menetét. Akárcsak a nagy sporteseményeknek, az ásatásnak is kialakult a maga szurkolótábora. A munkahelyen, az utcán, az étkezdében kérdések halmazával találkoztunk. Mit találtak, milyen további kilátásaik vannak, miben segíthetünk? Ez a lelkesedés hatott mindannyiunkra, ugyanakkor lehetőséget gyűjtött egyes téves képzetek tisztázására, hiszen az elmúlt századok során itt is egész sor romantikus történet látott napvilágot, amelyeknek egy részét sikerült felszámolni”

A régészeti kutatással párhuzamosan folyt az épület művészettörténeti feltárása, valamint a kastéllal és a jobbágyok életével kapcsolatos néprajzi hagyományanyag összegyűjtése is. A kutatás a népi díszítőelemek tömegét hozta napvilágra, ugyanakkor sok értékes tanulságot szolgáltatott a XV-XVIII. század műszaki ismereteire vonatkozóan is. Tudták azt is, hogy a tervszerűen helyreállított épület komoly turisztikai vonzóerőt jelentene. A kutatásokat Hargita és más megyebeli muzeológusok, történészek vezették, Tarisznyás Márton mellett dr. Molnár István, Zrínyi András, Keresztes Gyula.

Az alábbiakban az ásatási napló 1967. június 19-i soraiból idézünk: „A munkálatokat reggel 7 órakor kezdtük. A délnyugati romterület 1-2. sz. helyiségében a szükséges munkavédelmi biztosításokat elvégeztük, a kiálló és bizonytalan egyensúlyú köveket eltávolítottuk a falakról, majd mind az öt helyiségnek folytattuk az előző nap megkezdett

feltárását, a 2, 4, és 5. sz. helyiségekből újabb változatos XVIII-XIX. századi kerámiatöredék került elő. A munkaközösség tagjain kívül jelen volt Kovács Dénes a Csíkszeredai Múzeum igazgatója is. A munkákat 32 fizetett munkással és a gyergyói középiskola 20 önkéntes munkát végző tanulóival végezték."

Tarisznyás Márton megálmodta egy alkotóház létesítését is, írók, művészek, tudósok részére. Keveset emlegetik vagy teljesen meg is feledkeznek arról, hogy az ő gondolatában szerepelt először, hogy itt nyaranta művésztelep működjék. Az ötletet a későbbiekben (1974) sikerült megvalósítani, így már több, mint huszonöt éve több száz művész fordult meg és tért vissza évente a szárhegyi Barátság Képzőművészeti táborba, ahol jelentős alkotások születtek.

A kastély felújítását Tarisznyás Márton halála után csak az 1990-es években folytatták, ekkor feljavították a főépületet és a lovagtermet, napjainkban pedig az Asszonyok házát restaurálják.

Kötetben Gyergyó történeti néprajza

Gyergyó könyvét már nem megírni, hanem kiadni kell - állította Tarisznyás, mert szerinte: „Gyergyó történetét az évezredek folyamán a széles néptömegek írták veritékes munkával, harcokkal, küzdelmekkel. És sokakra vár a feladat, hogy közös erővel megírják Gyergyó könyveit. Minden tanulmány, cikk, a legegyszerűbb szavakkal leírt visszaemlékezés egy-egy mozaikja lehet ennek a nagy műnek."

A saját „műhelyében" számos tudományos dolgozat érlelődött. Különösen a településtörténet, az erdő néprajza, a kézműves kisiparok (fűrészek, kallók, műhelyek) és sok más történeti-néprajzi kérdés anyagát adta közre. Tervei között szerepelt: az erdő néprajza állandó kiállításának berendezése, a szárhegyi kastély kutatásának folytatása, publikálása. Kéziratban maradtak az erdő néprajzára, Gyergyó népszokásaira, a helyi néprajzi kutatás módszertanára és a hazai örménység népeletére vonatkozó tanulmányok, melyeket külön kötetekben szeretett volna közreadni. Ezek részletes megírására nem maradt ideje és a hátrahagyott több könyvre való anyag nincs teljesen kidolgozva. A jegyzetek mögötti tartalmat örökre magával vitte.

Lelkiismerettel, szellemi izzással dolgozott tanulmánykötetén, mert egy közösség történeti múltjának, néprajzi értékeinek feltárásáról volt szó. Ezzel szülőföldje népének önértéktudatát akarta erősíteni, de Gyergyóról tervezett tetralógiája hirtelen halála miatt torzóban maradt. Első kötete egyben az utolsó is lett, melyet a következő gondolattal indított útjára: „...*amit teszek, igaz szívvel, a legjobb indulattal teszem, részt vállalva a népismereti tudat alakításában, a kevésbé ismert vidékek néprajzi tájleírásában, elkészítésében* ".

Háromszor írta át a könyvét, szabadidejét a kéziratok rendszerezésével töltötte, a közlésre való várakozásban kitarása, meggyőződése a legkeményebb próbának volt kitéve. Ez a stressz állapot bizonyára megviselte és akkor ment el, amikor a szellemi vállalkozások beteljesedése várt volna rá. Munkahelyi íróasztalánál 53 évesen, agyvérzés végzett vele.

A bukaresti Kriterion kiadásában megjelent egyetlen kötetét a *Gyergyó történeti néprajzát* nem vehette már kezébe, de a legsűrűbben forgatott és szeretett könyvvé vált szülőföldjén, nem csak a szakemberek kezében. Hasznos olvasmánya lehet mindenkinek, aki a gyergyói vidéket és életformát szeretné bővebben megismerni. A kötet tíz tematikus tanulmányt tartalmaz 75 fotóillusztrációval ellátva. Reprint kiadása 1994-ben az Akadémiai Kiadó gondozásában jelent meg Budapesten. Szerkesztője V. András János volt.

„Férjem sohasem követelt, csak kért. Nem magának, hanem a múzeumnak"

Tarisznyás Márton munkásságának legfőbb támogatója, akire mindig számíthatott és aki halálát követően bölcsen rendezte hagyatékát, nem más, mint felesége Juckó néni. Teljes odaadással segítette férjét, törekvései az övéi is voltak, jelenleg pedig a könyv harmadik

kiadásán gondolkodik. Amikor megkerestem, jóindulattal, segítőkészen fogadott. Nemcsak Tarisznyás Márton életét ismerhettem meg általa, barátságával is megajándékozott.

Közös évekről így vall: *„Amikor fiatal házasok voltunk, még dolgoztam néhány évet, aztán itthon maradtam, hogy biztosíthassam számára a kényelmet, a biztonságot. Nem éreztem áldozatnak ezt a munkát, mert szeretetből végeztem. Nagyon kellett alkalmazkodni hozzá, soha semmivel nem szabadott idegesíteni. Soha nem mutattam fáradságot előtte, hogy jól érezze magát itthon.*

Munkáját soha nem hagyta abba, csupán rövid szüneteket tartott. A múzeumból hazajött, megebédelt és itthon folytatta munkáját. Még azt sem tudta, hol szerzem be télire a tűzifát. Én vágtam fel és én hordtam be. Ha akart segíteni, nem engedtem, inkább azt mondtam: »Hadd el lelkem, inkább aludjál, mert neked más feladatod van. « A fizikai munkát nem neki találták ki, az alkata nem olyan volt, hogy bírta volna. A látása is gyenge volt. Minden munkát én végeztem a ház körül, még a tetőre is felmentem a cserepet kicserélni. Ha valamiben elakadtam, mesterembert hívtam.

Ő tanított meg arra, hogy az egyszerű munkásnak is megvan a maga tudása és méltósága, amit tisztelni kell. Soha senkinek nem parancsolt, nem követelődött. Mindenkit megkért szépen és ha segített, azt megköszönte."

Juckó néni a könyv megírásában is segítette, gépelte a kéziratokat és a kutatómunkában is részt vett. A múzeumokban, levéltárakban megosztva végezték a munkát. *„Rendszerint én másoltam a latin szövegeket, a régi írásokat ő jobban tudta olvasni - emlékszik vissza. Ha valami kényesebb probléma adódott, mindig kikérte a véleményemet. Megtárgyaltuk, utána néztünk és csak aztán írtuk le. Ezért tudtam segíteni a szerkesztésben is, amikor a könyv, két évvel halála után kiadásra került. A szerkesztőnek nem engedtem, hogy a fordításokat megváltoztassa. Hiába mondta, hogy ezt másképp is lehet értelmezni, én megmondtam neki: "Marci így akarta." Gyergyó történetéről ez az első tudományos munka, amely nem szájhagyományokon alapszik. Ez új. Nem engedhetem, hogy bármit is változtassanak rajta. Csupán a lábjegyzeteket hagytam, hogy a szövegtestbe írják zárójelbe. Ezért haragszanak rám néhányan az írók közül."*

A könyv kiadása körül tehát voltak bonyodalmak is. De Juckó néni hű volt ígéretéhez és helytállását bizonyította, mert férje ezt kérte halála előtt tőle: *„Ígérd meg, hogy kiadatod a könyvet, s ha nem tudod véghezvinni, tedd mellém a koporsóba."* Ez adott erőt a rábízott munkához.

A tudós is elsősorban ember, akiről legemberibb jellemzést a feleség tud nyújtani, hiszen ő ismerte leginkább. *„Sötét szemüveget viselt, mert a fél szeme élettelen volt, így született. Állandóan a saját gondolataival volt elfoglalva, ő nem ezen a világon élt. Az utcán, ha ráköszöntek, rendszerint a hangjukról ismerte meg az embereket. Ennek ellenére szeretett társaságba járni, viccelődni. Táncolni nem tudott, azért táncolt, ha az illem megkívánta. Szerették a társaságban, mert szellemes volt és vígkedélyű.*

Még akkor is dolgozott volna, ha nem kapott volna fizetést. A hobbi is az volt, ami a munkája. Nagyon vallásos ember volt, naponta végezte a rózsafüzért, általában reggeli harangszókor. Amikor nem volt szabad templomba járni, azon a címen, hogy műemlékeket ellenőriz, mégis eljutott a falusi templomokba. Akik ismerték ma is sokat beszélnek róla. Én úgy érzem, mintha most is itt lenne velünk."

Csurka István *Megmaradni* című 1988-ban írt drámájának főszereplője Harisznyás (Tarisznyás) Márton múzeumigazgató. Ott mondja az özvegye Harisznyásné, maga Juckó néni, hogy: *„A tény csak az, hogy ő már nincs. Maguknak. De számomra van. Él. Akármikor megszólíthatom s ő felel nekem. Ő mondja azt: szívszélhűdés. Ő azt kívánja, folytatódjék a műve."*

„Maga ácsolta hajón hajózott át a feledhetetlenség kapuján" (V András János)

Hogy hol van a Tarisznyás életmű? Döntse el a történelem - mondotta volt tanára Páll Vilmos. Mert a látható rész csak a jéghegy csúcsa. A nagy munka ott hever a mélyen, mint a tenger fenekére került hajók kincse, ékszere.

1993-ban Tarisznyás Márton emlékszobát avattak a múzeumban, mellszobrát Adorjány Endre készítette el. Kétezerben, halálának huszadik évfordulóján kiállítást nyitottak személyes tárgyaiból, munkaeszközeiből és emléktáblát helyeztek el lakóházán. Mindenkor büszke lehet rá a város, hiszen érdemben foglalkozott Gyergyó kultúrájával, hagyományaival. A nagy tudós emberek szerénysége, felelősségtudata jellemezte. Általa élénkebbek számunkra ükapáink, nagyapáink emlékei, szorgalma, odaadó munkája, szülőföldjéhez való vonzalma példaértékű marad. Ha nem is volt hősi alkat, azzá lett. Gyergyónak Orbán Balázsa volt - írt róla Gunda Béla - és marad is.

Végül egy Tarisznyás Mártonnak írt posztumusz levélből idézek, mely méltó megfogalmazás rá emlékezve: „*Kedves Marci bácsi... kell-e annál nagyobb hála Istennek, amit te életutaddal Isten előtt tettél - Te tudtad mire vállalkoztál! A te lényed egy kicsit minden székely lénye is. Aki feljut arra a magaslatra, amelyre te feljutottál, annak látnia kell a csillagösvényt. Te, Marci bácsi, a szó szoros értelmében egy tarisznyára valót hagytál magad mögött, mert a tarisznya kiüresíthetetlen.*” (Madaras Csaba)

(Megjelent: *Honismeret* 2002. februári számában)

Új emlékhely Szamosújváron

2004. április 18-án bensőséges avatóünnepség zajlott le igen nagy részvétel mellett Szamosújváron az örmény katolikus temetőben.

„Idén a néhai 386 számú Czetz János cserkészcsapat születésének 60. esztendejében van az újjáalakult 51. számú Czetz János cserkészcsapat 10., és a csapatnévadó, az örmény származású 48-as honvédtábornok, Czetz János elhalálózásának 100. évfordulója is. Ezen alkalomból egy olyan Emlékhely létrehozatalát kezdeményeztük, mely az ifjúságot felkaroló elődeinknek, magyar és örmény származású példaképeinknek adjon helyet. Célunk, egy olyan hiányzó emlékhely létrehozása volt, ahova a több mint 300 éves múltra visszatekintő Armenopolis nevezetes személyiségeinek állítunk emléket.

Az emlékmű központi részét egy kopjafa-kompozíció alkotja, mely Takács László faragómester - csapatunk cserkészenek - alkotása. Ez egy két kisebb méretű kopjafából kinövő - női és férfi szimbólumokban végződő - nagy kopjafát ábrázol, utalva a születés ősi szimbólumára, a megörökített személyiségek kimagasló voltára és példaértékű egyéniségeikre. A kopjafa-kompozíció 2,5 méter magas és a tanítómester szimbólumában végződik.

Az emlékmű második részét négy téglalap alakú, gránitlapra erősített, a személyiségek arcképeit és rövid méltatását tartalmazó bronz domborművek alkotják, amelyek a falra vannak rögzítve. A domborművek Suba László tordai képzőművész alkotásai.

Az emlékhely megválasztásánál figyelembe vettük a térbeli hatás érvényesülését és a bővíthetőség lehetőségeit is.

Az emlékművön elhelyezett kiváló személyiségek:

Czetz János (1822-1904)

Az 1848-as szabadságharc örmény származású, legifjabb honvédtábornoka, az erdélyi hadsereg vezérkari főnöke. A világhosi fegyverletétel után Argentínába emigrált, ahol

megszervezte és több éven át irányította Argentína legelső Katonai Akadémiáját.

Gabányi János (1910-1996)

Szamosújvár örmény szülöttje, a gimnázium megbecsült tanára, a 386 számú Czetz János cserkészcsapat vezetője, az erdélyi örmény kulturális értékek és hagyományok feltárója, ápolója és népszerűsítője. Munkásságát elismerés övezi, díjazták romániai és magyarországi örmény szervezetek.

Lord Robert Baden Powell (1857-1941)

Angol katonatiszt, a cserkészlet megalapítója, a világ egyetlen Főcserkésze. Nevelési elképzelése a legelterjedtebb és legnépszerűbb ifjúsági mozgalommá nőtte ki magát, több mint 120 országban működve.

Szalontai Mihály, P Barnabás O.F.M. (1924-2001)

Ferencrendi szerzetes, 51 éves papságából 44-et Szamosújváron szolgált. Rendje hagyományához híven, derűs és jótékony lelkületén túlmenően, a nemzeti kultúrának és népi hagyományaink művelésének támogatója és ápolója volt. Örök ifjú, a mindenkori ifjúság felkarolója." - tájékoztat az 51. számú Czetz János cserkészcsapat vezetősége ezen alkalomra kiadott emléklapja.

Az ünnepi felavatáson felszólaltak a helyi cserkészcsapat vezetői, a vendégcserkészek képviselői, a Téka Művelődési Alapítvány vezető tanára, az RMDSZ tanácsosa, Gabányi Margit, Gabányi Jánosnak, a 386. számú Czetz János cserkészcsapat volt vezetőjének özvegye. Valamennyi felszólaló a domborműveken megjelenített személyiségeknek az örmény kulturális értékek és hagyományok feltárásában és ápolásában játszott szerepéről szóltak - tudjuk meg Erkedei Csaba április 21-én, a Szabadságban megjelent, Emlékhely-avatóünnepség Szamosújváron c. cikkéből.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet büszkeség tölti el, hogy Szamosújvár régi és új látogatói e monumentális és bővíthető emlékhelyen leróhatják kegyeletüket örmény és magyar gyökerű nagyjai előtt. Köszönjük az ötletet és a megvalósítást. Örömmel nyugtázzuk, hogy e nemes cél megmozgatta örmény és nem örmény szervezeteinket, a magánszemélyek sokaságát, akik segítettek adományaikkal. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület az emlékhely költségeihez 30 ezer Ft adománnyal járult hozzá.

M

Armenopolis álma

Újabb jelentős kötettel gazdagodott az erdélyi örmények történelmének könyvesháza. Bár az Armenopolis álma nem valósulhatott meg, az örmény lélek tovább hordozza ezt az álmot, amelynek éltető tényeit gyűjtötték össze ebbe a könyvbe. Az adatok, képek közül nem egy most kerül először kötetbe. A hitelességre való törekvést célozza a források sokfélesége. Leíró történelem, román nyelvű akadémiai szintű, aprólékosan adatolt történelmi dolgozat, szakszerű művészettörténeti tanulmány, korhű színes és fekete-fehér művész- és dokumentumképek, iratok fénymásolata és egyéb adalékok szerepelnek a kötet lapjain. Természetesen ebből adódik a kötet stílusbeli heterogén jellege, amit jól kompenzál a színes tartalom.

* Az örmény Szamosújvár. Szerk.: Sztranyiczki Mihály. Pro Armenia, Szamosújvár, 2004.
(Szabadság 2004. május)

Szent Koronánk évszázadai

Igazi művelődéstörténeti csemege részesei lehetnek mindazok, akik április 21-én délután ellátogattak a Római Katolikus Nőszövetség Szentegyház utcai székházába (Kolozsvárott, Szerk .megj.): a nőszövetség Szent Rafael Köre és az Armenia Örménymagyar Baráti Társaság meghívására *Woth Imre* Szent Korona-kutató, a Magyar Koronaörök Egyesületének elnöke tartott részletes, tájékoztató jellegű előadást *A magyar Szent Korona a legújabb ötvös kutatások tükrében* címmel.

A házigazda nőszövetség nevében Balogh Gizella bevezetőjében elmondta: a korona történelmi múltunkat idézi, annak legékeőbb tanújaként. Nem a rajta található drágakövek miatt becsüljük, hanem államiságunk, reményeink, évszázados küzdelmeink, rövid dicsőségeink és iszonyatos balsorsunk megtestesítőjét tiszteljük a koronában, amely az 1000 éves ország államiságát igazolja.

Ezzel az okfejtéssel *Woth Imre* is egyetértett. A koronaőr, aki eredeti szakmája szerint aranyműves-ékszerész, hozzáértéssel ecsetelte mintegy két órán keresztül a korona történetét és alkotóelemeit. Elhangzott: amikor 1978-ban az ékszer hazakerült Amerikából, hivatalos vonalon elindult a vizsgálat. Egy időben két csoport, aranyművesek és fizikusok is vizsgálták a koronát. A fizikusok megállapítása szerint egybeszerkesztett tárgyról van szó, amelyet az arany metszés szabályai szerint építettek, és amely egyszerű matematikai képlettel is leírható. Alkotó részei: abroncs, párta, keresztpánt, golyós kereszt, valamint kilenc csüngő. Zománcképei pedig a Fiúistent, az Atyaistent, szenteket, apostolokat, uralkodókat ábrázolják. A korona 63-as fejbőségre készült, amely ma is a kalaposok legnagyobb sablon fejmérete, ez a tény is azt támasztja alá, hogy sorozatkoronázásra szánták. Szerepe szerint beavató szent korona, uralkodásra avatják be vele azt, akinek a fejére kerül, tulajdonosa pedig a magyar nép, nem az uralkodó birtokolja, így egyfajta függetlenségi nyilatkozatként is értelmezhető. Az előadó kifejtette: egyetlen nép nevezi szentnek a koronáját, a magyar. Ennek pedig csak egyik oka az, hogy az ékszer Szent Istváné volt. Szentségét az is alátámasztja, hogy István király felajánlotta országát a Szűzanyának a koronán keresztül, aki elfogadta ezt a közjogi felajánlást, így lett Magyarország Regnum Marianum. A korona pedig azóta is a magyarság megtartó ereje.

A szemléletes, vetített képekkel gazdagon illusztrált előadás után a hallgatóságunk mindössze egyetlen teendője marad: megnézni magát a koronaékszert a magyar Parlament épületében.

Sándor Boglárka Ágnes
(Szabadság 2004 április 23.)

Idén a Világosító Szent Gergely napi búcsú június 26-án lesz Szamosújváron.

Májusi klubest

Május 20-ára a Fővárosi Örmény Klubban mi is meghallgathattuk *Woth Imre* vetítettképes előadását az estet rendező Terézvárosi Örmény Önkormányzat jóvoltából. A személyes hangvételű, sok szakmai titkot feltáró előadás igen nagy érdeklődést váltott ki a hallgatóságból.

Az est második felében Fancsali János: Magyarörmény zenei breviárium c. könyvét mutatta be Lukin László zenetörténész.

Járjunk nyitott szemmel! Eltűnt, de megkerült

Egyesületünk elnökségi tagja, dr. Sasvári László márciusban azzal keresett meg, hogy eltűnt *Patrubány Gergely* emléktáblája a IX. kerület Vámház krt. 13. számú ház faláról, tegyek valamit az ügyben.

Felkértem dr. Gegessy Ferenc polgármester urat az ügy kivizsgálására, aki próbált intézkedni az általuk nem is ismert tábla ügyében. Május elején sajnálattal közölte, hogy semmi eredmény, nem tudnak a tábláról. Válaszlevele vételekor azonban mi már tudtuk, hogy Patrubány Gergely emléktáblája előkerült, sőt visszakerült a Vámház krt. 13. számú ház falára, az OTP portál és a méterárubolt közé. Úgy látszik, mégis sikeres volt a keresés, visszatették a táblát. Hogy kik, az nem derült ki, de látható, hogy új rézcsavarokkal van rögzítve, nem éppen szerencsés helyen. Úgy tűnik, hogy valamelyik portál nagyobbítása miatt vették le, valószínű, hogy nem is pontosan ezen a helyen volt eredetileg felállítva.

A tábla szövege:

„E házban lakott Patrubány Gergely (1830-1891) Budapest főváros első tisztii főorvosa. Igen sokat tett a város közegészségügyi viszonyainak megjavítására, a levegő tisztasága érdekében és szorgalmazta a csatornázás bevezetését, az egészséges település feltételeinek kialakítását.

Budapest Főváros Tanácsa 1974"

Milyen időszerű felhívni a figyelmet magyarörmény büszkeségünk példamutató munkásságára, amellyel már a XIX. században fővárosunk minőségi életkörülményeieért munkálkodott.

Megköszöntem a polgármester úr segítő szándékát és felhívtam a figyelmét arra, hogy a települések emléktáblái, emlékhelyei, műtárgyai listáját össze kellene állítani, ha még nem lenne ilyen, és időnként ellenőrizni azokat.

Járjunk mi is nyitott szemmel, vegyük számba örmény vonatkozású emlékhelyeinket és óvjuk meg azokat. Tegyük más számára is ismertté örmény gyökerű eleink nagyszerűségét, akikről nem feledkeztek meg honfitársaik, emléket állítva számukra. Ennek érdekében indítom útnak új sorozatunkat:

Járjunk nyitott szemmel!

Kérjük tisztelt Olvasóinkat, segítsenek felkutatni örmény gyökerű emlékhelyeinket. Nézzünk körül és állítsuk össze hazánk jelenlegi és elcsatolt területén található örmény gyökerű emlékhelyeink, emléktábláink, szobraink térképét. Írják meg a pontos helyet, szövegét, alkotóját, stb., hogy megjelentethessük a füzetekben, természetesen az adatközlő nevének feltüntetésével. Ha még fotót is küldenének, segítenek egy kiállítási anyag összeállításához.

A magam részéről felajánlok minden kedves adatközlő számára egy ajándékkönyvet, aki legalább 2 emlékhely (emléktábla, szobor) felkutatásával gyarapítja a Kárpát-medencei örménygyökerű emlékhelyek térképét.

dr. Issekutz Sarolta

Bálintné Kovács Júlia - Kolozsvár
Erdélyi örmény gyökerű peregrinusok
II. rész

Csiki, Marcell, Ebesfalva: 1773 előtt, Bécs- Coll. Pazmaneum. Hazatérve Erzsébetvároson (Ebesfalva) lett káplán, majd apostoli főjegyző. 1789-től tanuló kanonok, majd alesperes. Meghalt 1801. február 16-án.

Róla *Avedik Lukács* könyvéből, *Erzsébetváros monográfiájából* tudunk meg többet. Azt is, hogy 1791. június 29-én Patrubány Antallal együtt, mint tiszt. kanonokok vettek részt az erzsébetvárosi nagytemplom, főtemplom felszentelésén, amikor is az ünnepi misét gr. Batthyány Ignác celebrálta.

„A nap tiszteletére Issekutz Miklós Antal főbíró nagy lakomát rendezett, mely alkalommal köszönetét fejezte ki (. ..) a szeretett főpásztornak fáradságáért és áldásáért.”

(Itt jegyzem meg, hogy a 105. lapon olvasható, miszerint Hájek Róza Jeruzsálem olajfájából készült feszületet ajándékozott az erzsébetvárosi főtemplomnak. B.K.J.)

Daniel Emericus Tr. Elisabetopolis: 1771. Bécs - gimn. logica - Coll. Pazmaneum. Egyházi szolgálatra rendelték. 1779-től könyvtáros, majd a gyulafehérvári papnevelde igazgatója. Később szentszéki ülnök. Batthyányi püspök idején Rómában járt tanulmányi úton. Hazatérve ismételten ő lett a gyulafehérvári papnevelde igazgatója. Megh.1804. március 1-én.

Daniel, Lucas Elisabetstadt: 1787. szept. 17, Bécs-Wieden: hadmérnöki, 16 éves volt. Apja kereskedőként működött. 1789. aug. 11-én kilépett az akadémiáról.

Dregan, Peter Szamosújvár: 1845, Bécs- med. stud. V. évf. Szül. Szamosújváron, ahol apja kereskedő volt.

Estergar, Joseph v. Mező Delegd - Mezőtelegd: 1829, Bécs - theol. stud. Apja postamester volt.

Gergelyfi Márton 1700-as évek elején, Olmütz. Hazatérve Abrudbányán szolgált rom. kat. papként.

Gergetizi, Cajetan Tr. Nobilis:1772, Bécs - jur. stud.

Gorove Johann Lazar von Szamosújvár 1822, 1826, Bécs - képzőművészeti akadémián tanult történelmi képfestést, 24 éves rom. kat. vallású. Flescher szerint 1828-ban is még Bécsben tanult. Hazatérve festő lett.

Görög, Alexius, Maros-Wasarhely Görög Elek: 1841, Bécs - med. stud. Szül. Marosvásárhelyen, ahol apja kereskedő volt. Tan. uo.,1828-ban kilencévesen iratkozott a kisdíákok, majd 1835-ben a tógás diákok közé.

Görög, Karl, Maros-Vasarhely- Görög Károly,1830 Bécs - műegyetem: kereskedelmi. Szül. Marosvásárhelyen, ahol apja kereskedő volt.

Gyertyánfy, Johann von Bobda: 1814. nov. 29., Bécs - Laimgrube hadmérnöki:1820. ápr. 5-én fejezte be tanulmányait és távozott az egyetemről.

Gyertyánfy, Stephan v. Udvarhely: 1817. jún.14. Bécs - Laimgrube - hadmérnöki. Szül. 1802. márc. 25-én. Apja kereskedő volt. Katonatiszt lett; 1882. okt. 31-én zászlósként a 62-es Wacquant gyalogezredben szolgált.

Issekutz, Francois Theodor, Hermannstadt: 1804/1805, Bécs -pharm. stud. Gyulafehérváron halt meg.

A továbbiakban *Péter H. Mária* könyvéből idézek: „Miután Mária Terézia törvény által előírta, hogy csak egyetemen vizsgázott gyógyszerész vezethet gyógyszerterát, elsősorban a jómódú szász és örmény kereskedők engedhették meg, hogy gyermekeik nyugati egyetemen tanulhassanak. (...)

Az erzsébetvárosi származású **Issekutz Ferenc Antal** magister pharmaciae oklevelét Bécsben szerezte meg 1775-ben."

(A táblázatban a 146. oldalon 1771 szerepel tévesen, hiszen 1756. február 4-én született.)

Ez utóbbi neve és adata az „Erdélyi peregrinusok" között valamilyen okból nem szerepel, de fontosnak tartom itt közölni, mert gyógyszerészettörténeti jelentősége van.

„Ő az első nem német nemzetiségű gyógyszerész, aki Nagyszebenben, 1795-ben gyógyszer-

tár tulajdonos lesz azáltal, hogy a városban működő ún. „tábori patikát” (Feldapotheke) licitáció útján megvásárolja és Császári Sas néven működteti tovább. 1807-ben Nyulas Ferenc, Erdély protomedikusa ellenőrző útján ezt a gyógyszerertárat is meglátogatta. Az 1807. szept. 30-án keltezett jelentésében így ír:

„A tulajdonos Issekutz Antal úr, akit 1775-ben avattak gyógyszerézmesterré, komoly, emberséges gazdag férfi, aki könyörületes a szegények iránt, nemes lelkű, serény, mindig otthonülő, nagymértékben űzi a gyógyszerertárosságot, mert javarészt ő gondoskodik az erdélyi katonaság gyógyszerellátásáról (...) pontos és gondos gyógyszerkészítő és kiadó. Megelégszik az orvosságok mérsékelt árázásával, és azokkal igyekszik a közönségnek egyszer már kiérdemelt bizalmát továbbra is megtartani.”

Fia, a peregrinusok között is említett Ferenc Teodor (Tódor/Tivadar) aki gyógyszerészeti oklevelét szintén Bécsben szerezte meg, hazatérte után apja gyógyszerertárában dolgozik, főleg a gyógyszerek beszerzésével foglalkozik. Nyulas Ferenc őt is megemlíti jelentésében, ebből kiderül az is, hogy az apán és fián kívül még egy gyógyszerézmester, három segéd és két laboráns dolgozott gyógyszerertárukban, amely akkor Erdélyben a legnagyobb volt. A jelentésben említést találunk a patika helyiségeiről is: „2 officina van (az egyik a katonaság kiszolgálására), 3 laboratórium, 3 anyagraktár és 2 pincehelyiség tartozott a gyógyszerertárhoz. Valamennyiben rend, tisztaság és bőséges árukészlet volt.” Ilyen - Nyulas szerint - tíz más, közepes nagyságú gyógyszerertárban együttesen is alig tapasztalható. A nagyszabedű Császári Sas gyógyszerertár 1823-ig van Issekutz Ferenc Antal tulajdonában, ekkor eladják a házzal együtt.

(Folytatjuk)

(A sorozat 1. része a 2004. áprilisi füzetekben Erdélyi örmény gyökerű ifjak külhoni egyetemeken címmel jelent meg. A sorozatot Bálintné Kovács Júlia /Kolozsvár/ Szabó Miklós - Szögi László: Erdélyi Peregrinusok c. műve /Marosvásárhely, Mentor Kiadó, 1998/, valamint Péter H. Mária: Az erdélyi gyógyszerészet magyar vonatkozásai /Kolozsvár, Erdélyi Múzeum, 2002/ c. munkája alapján szerkesztette.

Peregrinus jelentése: kóbor diák, mai szóhasználattal: aki külföldön végzi tanulmányait. A sorozat címe: Erdélyi örmény gyökerű peregrinusok. Szerk.)

Kolozsvár helynevei

Czecz János utca. A Hősök terén (Marasti), a Magyar utca végével szemben nyíló, a Szamosfalvi út és a Cukorgyár utca eleje közti rövid utca. Az 1930-as évek elején kezdett kialakulni, Orosz Ferenc 1933. évi térképén rajta van, de csak 1940-ben nevezték el. 1964-ben nevét törölték, majd az 1980-as évek elején, a lakónegyed építésekor teljesen átépítették. Neve ma sincs.

1941: Czecz János utca [Kvát41]; 1945: Str. Czecz János utca [Kvut]; 1964: Str. Czecz János utca. Nevét a hatóság adta.

Czetz Temetkezési Vállalat a Jókai (Belső-Szén) utca 2. szám alatt. 1867-ben alapították. 1943: Czetz Péter utóda. Erdély legelső dísztemetkezési intézete [Lak 50.].

Asztalos Lajos (Szabadság 2004. április 23.)

Amiről a kövek zenélnek

Örményország felfedezése

Az emberi civilizáció egyik bölcsőjéhez, az ősi kultúra valóságos tárházába, a nagy történelmi múlttal rendelkező Örményországba kalauzolja az olvasót *Bagi Éva*. *Kövek zenéje* című kötete premiernek számít, hiszen az első magyar nyelvű, Örményországot bemutató útikönyv. Az Ararát lábainál fekvő, természeti és kultúrkincsekben bővelkedő országról számos kiadvány látott ugyan napvilágot az utóbbi években, az említett műfaj sajátosságainak minden szempontból megfelelő könyv csupán most került az olvasó asztalára. A szemet gyönyörködtető, színes illusztrációkban bővelkedő, igényes kötetet a helyszínen tartózkodó turista, de a képzeletbeli utazó is haszonnal és élvezettel forgathatja. Érdeemes tehát belemerülni a *Kövek zenéjébe*.

S hogy miről is szól ez a sajátos muzsika? A kezdetekről, a magas színvonalú anyagi és szellemi kultúrával rendelkező Urartu Birodalomról (Kr. e. 9-6.sz.), a kereszténység felvételéről, Örményországnak a Római Birodalom és Irán közötti felosztásáról (4-12. század), az arab hódításról (5-11. század), a 12-14. században török és perzsa rabigában szenvedő országról, az örménykérdés holokauszttal való „megoldásáról”, az 1918-ban alakult első Örmény Köztársaságról és napjaink független Örményországaról. És szól a fővárosban, Jerevánban megtekinthető nevezetességekről, templomokról, székesegyházakról, múzeumokról s a bennük található felbecsülhetetlen értékekről, kultikus tárgyakról, díszes kódexekről, festményekről, az örmény miniatúra-festészet remekeiről, valamint az Ararát vidékéről, a hajdani örmény fővárosokról, Armavirről, Artasatról és Dvinről, az ősi kolostorokról, Ecsmiadzinről, az „örmény Vatikánról”. A szerző jóvoltából kivonatossan megismerhetjük az örmény művelődéstörténet legfontosabb összetevőit, az építészet, a tudomány, a zene, a festészet és kőfaragó művészet, az iparművészet, az irodalom lényeges vonásait.

„Ez a rendkívül gazdag szabadtéri múzeum több okból is megérdemli, hogy a turista felkeresse. Feledhetetlen élményt nyújt az itteni táj, amelybe úgy simulnak bele a messze múltat idéző, Krisztus előtti és Krisztus utáni műemlékek, mintha csak a világgal együtt maga az Isten teremtette volna őket. Lépten-nyomon legendai történetekről, csodás hőstettekről és mérhetetlen sok szenvedésről mesél itt minden és mindenki: a rozsdabarna sziklás föld, a kékesfekete hegyek, a mélykék égbolt és az eleven eszű, jó kedélyű gazdag érzélemvilággal rendelkező emberek” - olvassuk az Előszóban.

Az útikönyvek szabályainak megfelelően *Bagi Éva* természetesen az olvasó konkrét betájolásáról, az ország földrajzi fekvésének, hegy- és vízrajzának, éghajlatának, ásványkincseinek, növény- és állatvilágának, közigazgatásának és gazdasági életének bemutatásáról sem feledkezik meg.

A kötet 2003-ban, Budapesten, a Pronett Invest Kft. kiadásában jelent meg. Tervezte: Lendvai László

Németh Júlia
(Szabadság 2004. március 20.)

Otthonról haza, barangolás őseink földjén

Felhívjuk tisztelt olvasóink figyelmét, hogy az Otthonról haza, barangolás őseink földjén, Erdélyjárás felsőfokon 2004. augusztus 23-30-ig tartó kirándulásra még néhány hely leköthető. Részvételi díj 47000 Ft (ifjúsági kedvezmény 18 év alatt 5000 Ft) és 20000 Ft buszki költség. A részvételi szándékot a buszki költség befizetésével az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelyén (előzetes telefon után, tel: 201-1011), vagy a Fővárosi Örmény Klubban lehet bejelenteni. Részletes információ a májusi füzetek 45-47. oldalán található.

Helyreigazítás

Szabó László Musza Dagh, Kilikia, Kappadókia 1. rész (májusi füzetek) 13. oldalán a képaláírás helyesen: Lambrom a Hetumidák székhelye, 14. oldalon a képaláírás: Seleucia vára. Az elírásért elnézést kér a Szerk.

„A kereszténység ellen mindig acsarkodtak, és fognak is az utolsó ítéletig, hisz Krisztust is megölték, de el nem söpörhetik.

A kereszténység örök diadalának a szenvedés a kulcsa. Mi, keresztények apró áldozatmozaikokból rakjuk ki Krisztus képmását, a világ megváltását. Nagyon fontos, hogy ezt tisztán lássuk: ebben segít Krisztus passiója.”

A Passió - film, rendezte: Mel Gibson

Vasvári Erika

Kolozsvári UNITER - díjasok

Hétfő este adták át a Román Színházi Szövetség (UNITER) 2003-as évre szóló díjait. E kitüntetések minden évben az előző év sikeres hazai színházi teljesítményeit értékelik, a színészi alakításoktól a díszlettervezői munkáig, a cirkuszművészeti tevékenységtől a rendezői alkotásig. Amint arról a *Szabadság* már beszámolt, a jelöltek között hangsúlyosan jelen volt a Kolozsvári Magyar Színház is a legjobb előadás, a legjobb rendező, illetve a legjobb férfialakítás kategóriáiban.

Az ünnepélyes díjkiosztás egyik legmeghatóbb pillanata *Senkáliszky Endre* érdemes művész díjazása volt, akit a bukaresti Nemzeti Színház nagytermében jelen lévők hosszas tapsal, felállva köszöntöttek, amikor átvette Ion Caramitru UNITER-elnök különdíját. „A háború elvesztése egyetlen esetben bocsátható meg: ha el sem mégy a harcmezőre. Én elmentem! És 67 évet töltöttem el a SZÍNHÁZÉRT és a SZÍNPADÉRT folytatott nagy csatában. Örömmel gondolok ezekre az évekre! Csak azt sajnálom, hogy már nem 23 éves vagyok, mint a pályám kezdetekor, hanem 90 éves” mondta Senkáliszky Endre a díj átvételekor.

Bogdán Zsoltot a Doktor Faustus tragikus históriája című előadásban nyújtott alakításáért tüntették ki a 2003-as év legjobb férfiszínészeként. „Ezt a díjat Vlad Mugur mester emlékének ajánlom” - jelentette ki Bogdán Zsolt az UNITER- Gálán.

Mihai Mániutiu rendező immár második éve részesül a legjobb rendezőnek járó díjban, idén a Doktor Faustus tragikus históriája (Kolozsvári Magyar Színház), valamint a Jób kísérlet (szebeni Radu Stanca Színház) előadások rendezéséért.

Gratulálunk a díjazottaknak!

Irodalmi titkárság
Szabadság 2004. április 07.

(Mindkét magyarörmény kitüntetettnek gratulálunk: az örökifjú *Senkáliszky Endre* közösségi tagunknak, kívánva jó egészséget és további sikereket, díjakat, valamint az ifjú *Bogdán Zsolt*nak, az igen sikeres pályakezdéshez. Szerk.)

Szomorújelentés

Fájdalommal tudatjuk, hogy

Issekutz Margit

életének 106. évében, 2004. április 30-án elhunyt. Utolsó földi útjára május 24-én számos rokon, barát kísérette el a Farkasréti temető Makovecz ravatalozójából, ahol római katolikus szertartás szerint vettünk tőle búcsút. Hamvait édesapja, Issekutz Aurél belügyi államtitkár sírjába helyezték örök nyugalomra.

Emlékét kegyelettel megőrizzük!

Hírek

Genealógia - Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szeretné megjelentetni a Gudenus János József Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája pótkötetét. Kérjük az érintett - különösképpen a Pászákász, Petráskó és Rátz családokat - , hogy a hiányzó adatokat küldjék meg a szerkesztőség címére. Kérjük, mindenki jelezze, ha téves adatot észlelt.

Előkészületeket folytatunk, hogy elkészülhessen az Örmény eredetű családok genealógiája című kiadvány, mint az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat része. Kérjük tehát a családok jelentkezését, akár Gudenus János József genealógus (1211 Budapest, Kiss János altb. u. 61.), akár a szerkesztőség címén. Kérjük az iratokat (fénymásolatukat), adatokat mellékelni.

Szakácskönyv - Az EÖGYKE megkezdte egy „Erdélyi magyarörmény szakácskönyv” előkészítő munkálatait. Kérjük, küldjenek recepteket! A recepteket névvel aláírva küldjék be, hiszen a szakácskönyv hitelességét is az fogja biztosítani, hogy aki receptet ad meg, annak a neve is ott szerepel - a könyvben is.

Ki kicsoda? - Kéréssel és felhívással fordulunk Önökhöz!

Az EÖGYKE hozzákezdett a Magyarörmény ki kicsoda című kiadvány összeállításához, amelyben az örmény gyökerekkel rendelkező híresebb, nevesebb embereket szeretnénk összegyűjteni. Hosszantartó és felelősségteljes munka ez. Kérünk mindenkit, aki tud olyan, említésre valóban méltó emberről, aki örmény gyökerekkel rendelkezik, az adatokat juttassa el a szerkesztőségbe. Kérjük: az adott személy nevét, születése évét és helyét, az örmény vonatkozás jelzését (milyen örmény családok leszármazottja az illető), végzettsége, képesítése, szakmai vagy tudományos fokozatai megjelölését, valamint tevékenysége rövid leírását (negyed- vagy fél oldalon). Indokolt esetben természetesen ez hosszabb is lehet. Kérjük, jelezze az adatok forrását, és a dokumentumok létét: van-e az adott személlyel kapcsolatban valamiféle dokumentum (valamint kép, fénykép, stb.) a birtokában. Kérjük, írja meg címét, elérhetőségét is, hogy az adatokat hitelesíteni, az esetleges dokumentumokat felkeresni (másoltatni) tudjuk. Kiket keresünk?

Magyarörmény származású, nevezetes személyeket, akik megbecsülést vívtak ki maguknak s akiktől illik, vagy illenék tudnunk: a magyarörmény múlt, közelmúlt és jelen tudományos, politikai, közéleti, gazdasági, oktatási, hadi, egyházi, művészeti, irodalmi, kiemelkedő társadalmi tevékenységű alakjait. Kérésünket ismételjük több lapszámon át, hiszen tudjuk, hogy az adatolás nem könnyű munka. A beérkező anyagokat az EÖGYKE által erre a célra kijelölt bizottság fogja kezelni, amely eldönti, hogy végső soron ki az, aki bekerül a Magyarörmény ki kicsoda című kiadványba. Segítségüket előre is köszönjük!

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület Postacím: 1251 Budapest Pf. 70. E-maik magyar.ormeny@axelero.hu fax:201-2401.

Részletes tájékoztató a májusi szám 50. oldalán.

Programajánló

Június 3-án *Gyulai Líviusz* képzőművész alkotásaiból nyílik *kiállítás* a Budavári Önkormányzat által alapított Várnegyed Galériában a Magyar Könyv Ünnepe című rendezvénysorozat keretében, a budai Várban.

Könyvvásár június 4-6 ig a Szentháromság téren lesz.

A Budapest Főváros XI. ker. Örmény Kisebbségi Önkormányzat június 15-én 18 órakor nyitja meg az *Örmény kódexművészet c. kiállítást* a Karinthy Szalonban (XI. Karinthy Frigyes u. 22.). A kiállítás két hétig látogatható, naponta 10-18 óráig.

A *Fővárosi Örmény Klub* június 17-én *Gyulai Líviusz* Kossuth díjas képzőművészt és *Vennes Emmi* – művészpárt - látja vendégül egy kiadós beszélgetésre, rajzfilmvetítéssel egybekötve. Ezt követően könyvbemutató: Dinyés László Ismeretlen 1848/49-es dokumentumok. A klubot a II. ker. Örmény Kisebbségi Önkormányzat rendezi.

Szeretettel vár mindenkit a Főv. II. ker. Örmény Kisebbségi Önkormányzat a Millenáris Parkba június 19-én de. 10 órától a *Kerület Napja* alkalmából rendezett *irodalmi pódiumműsorra* (Fogadó épületében) és az *Ízek utcája* gasztronómiai bemutatóra. Fellépnek: Szabó Anikó és Flórián Antal színművészek, énekel Kátainé Szilvay Ingrid.

Idén a Világosító Szent Gergely napi búcsú június 26-án lesz Szamosújváron.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja az adományok gyűjtését az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Megköszönjük az eddig hozzánk eljuttatott adományokat, továbbítjuk azokat. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta, fogadói idő minden szerdán 16-18 óra között.

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

Fővárosi Örmény Önkormányzat

(Budapest V. Akadémia utca 1. IV. em. 426)

és a Budapest Főváros II. ker. Örmény Kisebbségi Önkormányzata

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia, Dobó Attila.

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Nyomdai munkák: Timp® Kft.